

25
33

LIII
DISPUTATIO POLITICA,

De

STATU REIP.
MONARCHICO, 1622 12

Quam

Divini adspirante Numinis
gratiâ,

IN CELEBERRIMA, QUÆ EST AD ALBIM,
ACADEMIA,

PERMISSU FACULTATIS PHILO-
SOPHICÆ AMPLISSIMÆ,
PRÆSIDE

M. FRIDERICO KORNMANNO,
Uratislaviensi,

Publico Examini subicit

FRIDERICUS STURMIUS,

Cotheno-Anhalt.

*Ad d. 13. Julii, in Auditorio Philosopho-
rum, horis à 7. matutinis.*

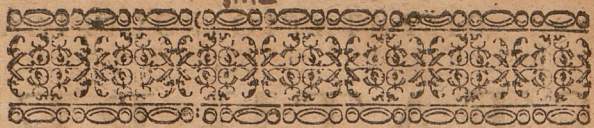

WITTEBERGÆ,

Exscripta typis CHRISTIANI THAM,

ANNO M DC XXII.

VIRIS
NOBILISSIMIS, REVERENDIS,
AMPLISSIMIS, PRUDENTIS-
SIMIS,

DNN. DIRECTORIBUS AT-
QUE EXECUTORIBUS TESTA-
menti quondam Illustris. ac Celsis. Principis
WOLFGANGI Anhaltini, Musarum Fauto-
ris ac Mæcenatis laudatissimi.

UT ET

Ampliss. Prudentiss. Spectatiss. Viris,

DNN. CONSULIBUS ET SE-
NATORIBUS ANTIQUÆ CO-
THENARUM REIP. &c.

*Dnm. suis, Fautoribus & Promotoribus
æternum honorandis*

Declarandæ gratitud. ergo

D. D. D.

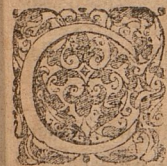
FRIDERICUS STURMIUS

A. & Respond.

240

THESIS I.

Ontroversa semper inter Politicos fuit quæstio; Ultram Aristocratia, an Democratia præstarent Monarchiæ? An verò Monarchia utriq;? Piores quidem qui defendant sententias, pauci non sunt, quorum tamen tanta nobis non est autoritas, quæ à posteriori nos abducat sententia, quam, cum veriore, Naturæ rationiq; convenientiorè melioremq; nos amplexaturi simus, causam assertionis nostræ, antequam ad alia in hac proposita materia progrediamur, unam atque alteram prius sumus examinaturi.

II.

Et siquidem Autoritati gravissimorum scriptorum hæc in re quid tribuendum, sanè, jam nostra stat sententia satis munita. Audiat quis *Aristotelem Polit. 3. c. 7. & 5. c. 10. Plutarchum in libello de Ulinis & multorum dominatu. Senecam lib. 2. de Beneficio. Cicero nem 3. de ll. Bodinum de Rep. lib. 6. Tholozanum de Rep. lib. 5. Herodotum. lib. 3. Halicarnassæum lib. 1. Justin. lib. 1. Curtium lib. ult.* Et tandem quis sacris literis fidem & obsequium non præstet, quæ & ipsæ Unum constituunt Regem. *1. Reg. 1. observantiam Imperatori præcipiunt. Matth. 22. Rom. 13. ad Tit. 3. in 1. Petri 2.*

III.

Quod si nihil apud nos horum Autoritas, ipsa tamen nos Natura in hæc quasi manu ducit sententiam; Quæ cum *artifex optima non nisi optima perfectissimaq; in suo quæq; genere producat, Monarchia certè, quæ ad Naturam quam proximè accedit, cum omne Imperium naturale ab uno sit, & quæ pulchra in mundo habeantur, singularia sint. Thom. lib. 1. de princ. regim. c. 2. Pontanus lib. 4. de obedientia sint.*

tit. l. 2. Lipsius Polit. 2. c. 2. Casus lib. 3. Polit. c. 7. ob id cæteris me-
lior salubriorq; præponenda erit.

IV.

Et si unus, qui totius universi moderetur habenas: Unus
qui diem, sol, illustret; Una noctis oculus, Luna; Unum in $\mu\eta\eta$ -
 $\kappa\epsilon\gamma\kappa\acute{o}\varsigma$ uos cor omnia regit ac membra moveat: Unus in qua-
drupedes Leo dominetur: Unus inter grues velut princeps gre-
gem ducat. Arist. 1. de hist. anim. Unus inter apes Rex sit. Plin. lib.
11. nat. hist. c. 17. Profecto, quid in humanis, adeoque in Rep.
hunc Naturæ impedire cursum possit vel debeat, non videmus.

V.

His ita prælatis, non abs re erit, ipsam Monarchiæ audire
definitionem, quam cum Arniseo 2. de Rep. c. 2. sect. 3. ponimus
talem. *Quod nempe sit Respublica, in quâ gubernentur omnia imperio
Unius, penes quem resideat suprema & libera potestas, indeq; in omnes
reip. partes, tanquam à fonte in Canales derivetur.*

VI.

Ex qua definitione colligi hand difficile erit, duos in hac
Reip. specie ad suprema gubernacula adspirare non posse, si-
quidem ut Statius lib. 1. Thebaid.

— Summo dulcius unum,

Stare loco, sociisq; comes discordia regnis.

Et Lucanus lib. 1. Pharsal.

*Nulla fides regni sociis, omnisq; potestas,
Impatiens consortis erit:*

Adeoque, ut ex ipsius etiam Nominis notatione liquet, non nisi
unum admitti, quod etiam vetustissimus ille lib. 2. Iliad. monet,
dum canit;

$\text{Ὅν ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἰς κοίραν ἔστω}$
 εἰς βασιλείης.

In cuius persona & officio, quæ ad salutarem bene constituta
Reip. conservationem requirantur, prius, tum, quæ partium
Reip. officia, in sequentibus videamus.

VII.

Quia verò triplex, ad quod omnes vitæ suæ actiones referat
&

& dirigat princeps, objectum habet, nempe DEUM, personam
sua propriam, & alios, cum quibus illi negotium: prius, qualem se
erga DEUM gerere debeat princeps, attendamus.

VIII.

Respectu itaque DEI quod in Monarcha requirimus,
PIETAS est, quam Plato 2. Polit. rectissime fundamentum Rep. con-
stituit, Quæ, subiecta fidei & societatem generi humani; imò ipsam tolli
iustitiam putat Cicero 1. de Nat. DEOR. Consistit verò Pietas in
agnitione & cultu veri DEI.

IX.

Illam assequitur Princeps, si, quemadmodum se DEUS in
verbo suo patefecit, credat, agnoscat, omnesq; hæreses vipe-
rino sanguine cautius evitet.

X.

Hunc, quemadmodum perficere debeat Monarcha, docet
Psalmista, dum canit, *Et nunc, Reges intelligite, Erudimini, qui judi-
catis terram, servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Quo-
modo igitur serviat in timore? certè non aliter, nisi quæ contra
SS. Decalogi Præcepta fuerint commissa, religiosa severitate
prohibeat, puniat, legesq; iusta præcipientes & mala prohi-
bentes convenienti vigore sanciat, vel sancitas defendat, ut an-
notat Arniseus 2. de Rep.*

XI.

Sed quærat aliquis ex sententia quorundam, Utrum hic
sufficiat simulata principis Pietas & religio? Quod negamus. Li-
cet enim eadem subditorum quodammodo devincire animos
queat, & ira ad simulantis quid conferre principis incolumita-
tem; Non solum tamen difficile putat Aristot. 5. Polit. c. 11. tam catè
eum personata religione in scenam prodire, quam stultè aliquando depre-
hendatur simulatio, quam funestam Principi fore putat. Hurali. lib. 1.
de Stat. seu Rep. c. 15. Sed &, quando divina in manu & pote-
state principum sit incolumitas; frustra laborabit, qui contra
eam, vel sine eâ, laborabit. Deserit namque DEUS sui desertores.

XII.

Et hæc Monarchæ virtus competit respectu DEI; Quæ
eidem

eidem respectu suis ipsius competit, est *Temperantia*. Vivit a. *Temperatè* si Colat. *sobrietatem*, quam *Augustinus* vocat *mentis sensus omnium membrorum corporisq; tutelam, castitatis pudicitiaq; mutuum, pudori proximam, honestati semper conjunctam, omniaq; cum ratione bona disponentem. Anima namq; ut placet Socrati, scior pre reliquis sapientior; Nec, inquit Seneca Ep. 83. in sua est potestate animus ebrietate devinctus. Unde facilis est conclusio, quid de istis sentiendum principibus, qui eo usque ebrietate gaudent, ut coronam ei, qui plurimum meri biberit, proponere non dubitent, quod *Alexandr. M.* fecisse historiae produnt; sed in apri- co, quis illorum sit finis, quis exitus, quæ præmia.*

XIII.

2. Ad finem præcedenti virtuti *Castitatem*, quæ nunquam sola, sed semper aliis comitatur virtutibus: *Habet namq; comitem Fortitudinem*, juxta *August. lib. 1. de Civ. Dei.* Quia itaque animo libidine corrupto nihil inest honestum, ut ait *Tacit. u. annal.* & qui pudorem susq; deque habent, contemptu & infamia apud suos flagrent; Hanc virtutem principem virum, maximè decere putamus, cum, sicuti apicula hominem à coitu olidum valdè oderunt, ita quoque principem libidinosum execrentur, detestentur, & tantum non diis devoveant subditi. Imitandum itaque bono principi proponimus *Jobum*, qui se cum oculis suis foedus iniisse profiteatur, ne oberraret in consideratione venustarum virginum. *Job. 31.*

XIV.

Tertia, quam in Principe Monarcha requirimus virtutem, est *Magnanimitas* cui adfinis est *Fortitudo*, quibus si ullum alium, certè Principem præcellere clarumq; esse oportet. Sat siquidem notum, quam semper honorum virtutiq; comes invidia; Quæ quin nonnunquam suos emittat stimulos, fieri non potest. Ubi si quæ forte lubrica lingua convitia maiosq; divulgavit rumores, ad poenam haud statim trahendum. *i. 7. §. Hoc tamen ff. ad leg. Jul. maj.* Quin potius cum Imperatore, si quid prolatum fuerit ex levitate, contemnendum, si ex insania, miseratione dignum, si

ab injuria, remittenda putemus, l. un. C. si quis Imp. maledix. Et
cum Tiberio dicendum in civitate libera mentes linguarq; liberas esse
debere, ut annorat Sueton. c. 28. sed tamen non ita, quasi cuivis de
suo Rege vel Principe malevolo ore quavis evomere convitia
sit liberum; quo in casu princeps jure meritoq; justam exercere
vindictam potest & debet.

XV.

Temperantiam præterea à Principe exigere possemus in
amicu & victu, Recessu, & recreationibus animi; sed cum de
his ex præcedentibus facile sit judicium; Principibus verò vel
vestiarias præscribere leges, vel eorundem instruere & reformare
culinas, nostri nec sit instituti, nec officii, ad illos ea hæc
vice, quibus hæc de re potior & promptior judicandi decernendi;
potestas & voluntas data est & libera; remittamus.

XVI.

Ad illos itaque progredimur, cum quibus Principi negotium
esse supra monuimus, qui vel sunt à latere ejus, vel sunt
subditi.

XVII.

Qui à latere ipsius sunt iterum sunt vel *Necessarii*, ut conjuges,
liberi, fratres, sorores, agnati, cognati, vel *Officiarii*, ut Consilia-
rii, Legati & ministri, illis debitum honorem, amorem, cu-
ram & fidem, ipsum præstare convenit; His ne nimium indul-
geat, totamq; administrationem, gubernandiq; potestatem
committat, e Reip. est salute & incolumitate. *Ministru* deni-
que neque nimiam licentiam neque nimis acerbam præbe-
at disciplinam, sed intra justæ ac legitimæ eos disciplinæ limi-
tes regat ac coerceat.

XVIII.

Jam, qualem se erga *subditos* gerere debeat Princeps, vi-
dendum; his r. se præbeat *JUSTUM*. *Justitia siquidem Regis firmat
solium*, Proverb. 16. sine qua Cic. 3. off. nihil in Imperio administratione
putat effici laudabile: quam qui e Rep. tollit, ipsum profecto
de

de mundo solem sustulisse videtur. Hinc summum subdito-
rum amorem, hinc perpetnam summamq; nominis famam,
ac celebritatem est cōsecutus *Imp. Trajanus, Qui si quando pratorii
praefectum constituerit, gladium ipsi tradens dixisse fertur. HUNC
CAPE ENSEM, SI BONUS FUERO, PRO ME, SIN
MALUS, CONTRA ME UTITOR. Aurel. victor.* Quem sa-
ne non nisi summa cum laude quilibet imitari monarcha po-
test & debet.

XIX.

2. CLEMENTEM. Salvum nempe Regem in aperto praes-
tabit clementia, *inquit Sen. i. de Clem. c. 19.* qua in virtute ho-
mines ad DEUM quam proximè accedunt, ex sententia *Cicer.
pro Ligar.* Et quemadmodum *Justitia Sol, DEUS,* omnibus suis
clementior est creaturis, Ita *Princeps alter quasi Sol in terris, vicemq;
DEI gerens, Psalm. 82.* Omnibus quoque suis subditis clemen-
tia major esse, eosq; praecellere debet.

XX.

3. PRUDENTEM. Cognitio namque sapientis tanquam
inundatio, abundabit, & consilia ejus tanquam fons purus vi-
tae. Ut est in *S. literis Eccles. 21.* Hinc felix Judaici regni status sub
Salomone; Et quanta lapidum, tanta auri argentiq; copia fuit
Hierosolymis *3. Reg. 10.* Depingitur *Julius Caesar* globo insistere,
librum sinistra, dextra gladium tenere hac cum inscriptione:
EX UTROQUE CAESAR. Unde facilis demonstratio *Literis
& armis,* (quod vulgo etiam celebratur) Imperium gubernari,
ac summa cum laude & utilitate posse & debere conservari.

XXI.

4. LIBERALEM. Etenim fortem esse, justum, gravem,
magnanimum, largum, beneficum, liberalem, regias vocat
virtutes *Cic. pro Deiotaro.* Diemq; se perdidisse putavit *Titus,*
quo nihil cuiquam praestitisset; Cum hanc sibi nobilitas legem
imponit, ut debere se, quod spontè tribuit, existimet, & nisi
in beneficiis suis creverit, nihil se praestitisse putet: ut habet
tex. in c. 1. de donat.

XXII. Quae

XXII.

Quæ iraque in Principe ad bene constitutæ Monarchiæ
conservationem requirimus, hæc hæctenus: Verùm obiciat
quis forte, atque exprobet nobis, qui illud, quod nullus
fortè unquam vel potuit, vel poterit præstare, à principe exi-
gere non erubescimus: Responsum huic volumus. Quod,
quia

— Totus componitur orbis

Regis ad exemplum, nec sic inspicere sensus
Humanos edicta valent, quam vitæ regentum.

&

Scilicet in vulgus manant Exemplaregentum,

Utq; Ducum lituos, sic mores castra sequuntur.

Omnino & jure nos requiramus, quod quantum in humana
stat imbecillitate, princeps propositæ id eâ se conformate de-
beat (licet summam illam in omnibus, quas posuimus, virtuti-
bus à *Æsæ* exigere haud possumus) ne Naturæ invertatur
ordo, cum, ut ait *Halyc. in præfat. Orig. Rom. Natura lex est omnibus*
insti, quam nullum dissolvere queat tempus, deterioribus semper impe-
rare meliores. Sic Scipio de forme sibi putabat, ab his, quos dignitate præ-
stabat, virtute superari, cum secundum Aristotelem 1. Polit. c. 3. Furi
& equitati sit contrarium digniorem servire indigniori. Hinc meritò
laudanda Scipionis continentia, qui, cum captâ Carthagine, milites
venustissimam ei adducerent puellam, Libenter, inquit, acciperem, privatus
esset, non Imperator.

XXIII.

Nunc de *subditorum*, quos supra partes Reip. nominavimus,
personis & officio, quales videlicet illos erga principem se gerere
convenit, videndum: Prius tamen illud, quomodo quis fiat *sub-*
ditus, attendendum putamus: Id quod *duobus* contingere *modis*,
vel *Origine*, sive *Nativitate*, vel *domicilio*, affirmamus.

XXIV.

Origine sive nativitate fit *subditus*, qui vel ex ejusdem civi-
tatis

B

tatis

bdito:
mam
prærorii
HUNC
SIN
nem sa-
ha po-

eo præ-
ure ho-
a Cicer.
ous suis
vicem;
temen-

inquam
urus vi-
tus sub
pia fuit
sistere;
ione:
Literis
ernari;
vari,

ivem,
vocat
Titus,
legem
& nisi
habet

I. Quæ

ratu parentibus per legitimum matrimonium junctis natus est, l. 1. princ. ff. ad municip. vel, si ex diversarum civitatum parentibus natus, patris non matris sequitur conditionem, hoc est, ejusdem, cujus parens, civitatis est municeps. l. 1. §. 2. ff. eod.

XXV.

Domicilio, in quo quis rerum ac fortunarum suarum fecit sedem, *civem vel subditum* fieri certum est, l. 3. & seq. ff. eod. Unde contentio est, Utrum nuda contestatio domusve emptio domicilium faciat? quod negatur ex l. 17. §. 13. l. 20. ff. d. r. sed re insuper factoque, hoc est, *habitatione opus est* l. 20. & 27. ff. eod. Hic iterum contendunt nonnulli, quantum ad contrahendum domicilium temporis requiratur spatium: Quorum alii *Decennium*, alii *plus*, alii *minus* exigunt. Nos, quod his in regionibus passim observari videmus, *annuum* nempe *spatium* sufficere statuamus: Quo elapso, qui civitatis jura nondum acquisivit, in civium numero non habetur, nec toleratur. *Geil. 2. observ. 35. n. 8.*

XXVI.

Cum autem omnes omnino, cujuscunque sint ordinis, vel dignitatis, præter Principem, qui nulli nisi Deo subest, subditi sint & vocentur, omnes etiam suo veluti capiti debitum præstare honorem convenit.

XXVII.

Honorem inquam, qui consistit: *In Agnitione superioritatis & veneratione Majestatis*: Vult namque DEUS nos suam in Magistratu agnoscere ordinationem, eumque revereri, *Psal. 82. Rom. 13. 1. Pet. 2.*

XXVIII.

1. *In Amore ac benevolentia*, quam pii declarant subditi, quando pia pro salute atque incolumitate principis vota ferunt, *1. Tim. 2.* Quod captivi in Babylone etiam pro Ethnico facere magistratu debuere *Jerem. 29.*

XXIX.

3. *In Obedientia*, quam expressè sacræ præcipiunt literæ, *Rom. 13.* Unde quæri potest, Utrum Principi injusta mandanti obediendum

is est,
centi-
est, e-
it fe-
Unde
lomi-
super
erum
nicili-
um, a-
ballim-
amus:
ium.
&
inis,
t. sub-
itum.
ritatis
Magi-
um. 13.
quan-
. Tim.
magi-
Rom.
lien-
um.

dum; Et num tali in casu arma adversus eundem sumen-
da. Prius, affirmandum putamus, quod docet *Petrus in 1. Corinth. 2. v. 15.* cum Principis nonnunquam injuria subdito-
rum merita sit poena, quam tamen impunè haud latari sunt, sed
immanè torquebuntur. *Sap. 6.* Nisi id in exitium animæ æternum
vergat, quando scilicet contra verbum Dei expressum, & confici-
entiam in religionis negotio Princeps quid jubeat, quo in casu
cum Petro, *DEO potius obediendum quam hominibus.* Quod fiet si
tertium eligatur & DEO vindicta detur, & sic non gladio sed
precibus, fuga vel patientia resistatur. Posterius negamus, quia
qui propria sibi autoritate gladium sumserit, eo peribit, *Matth. 26. Prayerb. 24.*

XXX.

4. In *Gratitudine* quam Principi exhibent subditi, partim,
quando, quæ ab ipso bona commodaq; acceperint, agnoscant,
partim, si ea recompensare non negligant, sed justâ bonaq; in-
stitutos ratione census & tributa spontè persolvunt, ut ita com-
modius sub Principis vivere tutela possint, *Rom. 13. v. 6.*

XXXI.

Querat hic aliquis, *Num in bene constitutam remp. Peregrini
& Judæi intrumittendi, & si in eadem tolerandi, utrum eodem jure, iu-
demq; quibus ceteri subditi, teneantur legibus?* Hic, quanquam
non ignoremus, *Peregrini* si in Remp. recipiantur, verendum
esse, peregrini etiã ne inducantur mores, itaque civium paula-
tim jura labefactentur, siquidem, *quod locusta segeti, id Reip. pe-
regrimus. Cæs. 5. Polit. 3.* Nos tamen, si vel ex celebri quadam
natione adveniant, vel præter meritum miserabiles, vel ob
Religionis confessionem exules facti sint, & si alia his confi-
milis bona subsit ratio & conditio, recipi eos posse putamus.
Sed quid de *Judæis*? Qui pluribus in locis adhuc tolerantur,
omnes tamen eò intendunt atque exferunt vires suas, quod è
Christianorum facultatibus sua fraudulenter & dolosè mar-
supia saginent. Nonne ergo illos ejciendos potius è Rep. quam in-
candem recipiendos putemus! Profecto, nisi commiseratio-

B 2 ne

ne potius, quam justo duceremur zelo atque indignatione, miselli isti, ubi quæso locorum suam essent habituri sedem? Re itaque exactius pensitata, ferendos eos in Rep. dicemus eo usque & ita, ne publicæ pacis sint turbatores, multo minus ullis publicis præficiantur officiis, aut servos habeant Christianos; novasq; sibi extruant synagogas, l. ult. C. de Judæ: & tandem ne matrimonia cum Christianis contrahant l. 5. C. eod. Jam verò utrique, tam *Peregrini* quàm *Judæi*, si in civium esse numero cupiunt, istius statim, cujus Reip. jura acquisiverunt, subiectos se legibus atque statutis sciant ac profiteantur, necessum est, ideoque se parem, quin imò majorem magistratui debere, honorem atque obedientiam, l. incola. 29. l. 1. ff. ad municip. l. un. C. ubi pet. iiii.

XXXII.

Post ea, quæ ad Reip. facere *conservationem* visa sunt, nos ad naturam rerum, quæ principium simul & finem proponere solet, ut est in versu *Palingeni*:

Quelibet ort a cadunt & finem capta videbunt.

ut & in illo:

Nascentes morimur, finisq; ab origine pendet.

respicientes, ea quoq; quæ destruere atque evertere *Respub.* solent, statim subnectamus.

XXXIII.

Et hic quidem prius illa decidenda est controversia, quæ contendunt nonnulli, everfiones rerump. numeris *Platonis*, nonnulli sideribus adscribendas esse? Quorum priores ab *Aristotele polit. 5. c. 12. Bod. in Hist. meth. c. 6.* & aliis refutantur. Posteriores non adeo absurdi à plerisque recentioribus *Politici* judicantur, cum planè negari non possit, everfiones rerump. ex astrorum influxu, & constellationibus quodammodo præscribi posse, ut probat *Clar. Dn. Avenar. quest. polit. 149. sub fin.* ita tamen, ne *apodictica* ex astris statuatur desumenda esse *necessitas*, sed *topica* saltem hic locum inveniatur *probabilitas*. *Johan Gerb. dec. 70. qq. Polit. 4.*

XXXIV.

Jam quemadmodum supra, quæ ad Reip. conservationem in principe desideraremus, primo loco, posteriori, quæ in subditis, tractavimus; Ita hic quoq; primum obtinebunt locum quæ in Principe, posteriore, quæ in subditis ad Reip. faciunt destructionem.

XX XV.

Princeps itaque, qui everfionis reip. causa est, peccat vel agendo, vel, quæ facere debebat, omittendo.

XX XVI.

Agendo qui peccat, Tyrannus est; Qui cum summum apud se solum sciat esse Imperium, ea, quæ ad Reip. commodum & utilitatem convertere debebat, in suum, adeoq; privatum transfert usum & quæstum. Id quod quidem multimodis perficere potest, quos tamen omnes ad tria hæc reduci posse capita, nempe; quando 1. Aut civibus nocendi facultatem demit: 2. Aut servitute ingenuos animos enervat, seu humiliora spirare assuefacit. 3. Aut assidua dissidia, inter se divellit. Ex Aristotele *Arnis. 2. de Rep. c. 3. affirmat.*

XXX VII.

Nocendi autem facultatem demit civibus Tyrannus, quando, 1. Aut præstantissimos quosq; ac spectata eruditionis gloriâ graves & medio viros tollit; Unde plerosque suum ordiri orfosq; fuisse imperium Tyrannos constat, scientes, incautam stolidamq; multitudinem lapideæ instar molis hærerè in præcipitio, quæ nisi præstantium ingeniorû consilio & impulsu protrudatur, immobilis perstat, facileq; Tyranno, suis modo illa sordidis inhiare quæstibus permittatur, publicam concedit administrationem, ut notat *Arnisæ. lib. pol. 2. c. 3.* Ideoque primum Tyrannorum præsidium, prima vero everfionis Reip. causa est summorum & medio capitum sublatio. Sed quæ ipsos ad hæc causa impellit, quærat aliquis? Quia scilicet libertatis & boni publici se devastatores esse, adeoque in temp. injuriarum suarum sibi bene conscii, fieri non potest, quin eos qui meliores prudentioresq; aut Reip. administrationem

tionem suspicentur esse adfectaturos, adeoque de vita impetioque sese periclitaturos; aut ad minimum sibi contravicturos; siquidem generose nature iniquum & injustum deterioris ferre imperium non possint, & quia tunc contra vim præter vim mulsum sciunt præsidium, putant,

*Quod civibus tenere se invitis sciunt, strictus
tuetur Ensis.*

Sic Tiberius, sic Nero, sic Cajus Caligula, sic Claudius, sic Domitianus Imp. aliq; innumeri ferè fecerunt, quorum nefariis ac sceleratis factis omnes penè scatur historia.

XXXIX.

Aut, quia divitiæ popularem secum trahunt favorem, & potentiam, Tyranni quoque mille variis excogitare solent technas, quibus pollentes opibus cives exhauriant, ut ita, quemadmodum demto aculeo serpentes iterum blandiuntur, sic facultatibus exhausti subditi ad nefanda scelerataq; Principis facta tacere atque connivere cogantur. Hinc est, quod Diogenes rogatus, quomodo Dionysius amicis uteretur? sicut utribus, responderit, plenos eum suspendere, inanes verò abjicere. Hinc alius crudelissimas tributorum exactiones excogitavit, alius testamentorum condendorum, quo scilicet facilius relicta ad se bona sub fisci publici nomine possèt pertrahere, potestatem civibus sustulit: alius eadem condita irrita proclamavit; alii denique aliis, & nescio, quibus non stratagematibus ad exhauriendos subditos usi fuère, quos magno numero percenser & enarrat Arniseus de Rep. 2. d. 6.

XXXIX.

Secundum, quoad suæ propagationem Tyrannidis, ad Reip. verò everisionem stratagemate uti solent Tyranni, supra illud diximus esse, quando ingenuos servitutibus, atque laboribus animos enervat Tyrannus, quod cum lucro ut queat perficere, primum, sublatis, ut supra monuimus, viris egregiis ac sapientibus, ne quasi ex succisa radice novi succrescant furculi, omnes liberales

les disciplinas interdicit, removet, eradicat, earumq; in lo-
cum alia, eaq; servilia introducit studia, sciens, nisi cum lacte
quasi materno virtutum foveantur igniculi, quin potius duris statim at-
que agrestibus supprimantur moribus ac studiis, minus verendum, ut
inculti isti & simplices contra se quid moliantur. Sic nec filio
suo satis fidens Dionysius eundem domi perpetuo reclusum ser-
vavit, ne, si ingeniorum uteretur colloquiis & consuetudine, ipsius fortè
animus amulas virtutum concipere posset cogitationes. Quare etiam mi-
sellum istum honestorum ac sapientum privatū lumine atq; conversatione,
nil nisi crepundia, menas minusculas, sellulas, pusillag, vehicula & id ge-
nus alia domi fabricare solitudo docuit. Plur. in vit. Dionys. Sic Ari-
stodemus, cum occupata Cumanorum Aristocratia, optimatum
interficere liberos masculos destinasset, matrum verò motus
precibus animum mutasset, suæ tamen consultum securitati
vellet, ne quid fortè illi contra ejus molirentur tyrannidem,
omnes patria ejectos, & ab omnibus disciplinis honestioribus
femotos in rus abegit, & ad colendum illud damnavit, mortem
ei qui intra mænia deprehenderetur, interminatus. *Halyc. lib.
7. in princ.*

XL.

Tertium Civium diximus dissociationem, cum videlicet Tyrannus
delatorum adulatorumq; ope, inter cives tam Nobiles quam
ignobiles, tam divites quam plebeios, factiones serit, satasq;
eas omni studio fovet ac promovet, ne ulla inter ipsos fides, ra-
torem animorum atque voluntatum efflorescat conjunctio
atque unitas, *Arnis. 2. de Rep. d. c.* quæ profecto sufficiunt, ad præ-
cidendam subditis omnem rebellandi aut illatas injurias ul-
ciscendi occasionem. Quem etiam in finem publica conven-
tacula interdicare ac prohibere soliti fuerunt Tyranni, aut in
conventus publicos subornare exploratores, quorū præsentia
tantum olim civibus injecit terrorem, ut omnia sua etiā co-
gitata illico manifesta crederent. *Tacit. lib. 4. Annal.* Tales olim
habuit *Tarquinius superbus*, tales *Darius junior*, aliiq; plures, qui-
bus ad finem suum assequendum feliciter, i. e. pro animi voto
& sententia eos usos fuisse per historias passim liquet.

XLI. Hic

Hic sæpius agitata incidit quæstio, *Utrum videlicet Tyrannus manus impune è inferre, eumq. occidere queant subditi?* Notamus hic distinctionem inter Tyrannum in titulo, & in Exercitio Arnif. 2. de Rep. c. 2. & 3. Schönb. pol. 2. c. 40. Sive inter Tyrannum Occupatione & Administratione. Illum, cum juratus Reip. hostis meritò submoveri possit. Tholos. lib. 26. de Rep. c. 7. f. 5. à quovis impunè interfici posse statuimus, Bodin. lib. 2. de rep. c. 5. De hoc, si quidem alium superiore nempe Deum recognoscat, & iusta successione, sive quovis alio legitimo modo imperium sibi acquisiverit, non idem dicendum: Cum expressè velint f. literæ, ut obedientiam præstemus Magistratui non tantum probo, sed & iniquo, r. Petr. 2. v. 18. Et qui propria sibi autoritate gladium sumferit, eodem sit periturus, ut supra quoque fuit demonstratum.

Omittendo Princeps peccat, adeoque Remp. destruit, quando sui quæ sunt officii, negligenter curat, quorsum, ne prolixiores simus, omnia supra positis contraria possumus referre vitia Principum, ut sunt *Impietas, Intemperantia, Injustitia*: Quibus adhuc aliam everisionis Reip. causam, nempe *Moneta depravationem* accendendam putamus, quando scilicet ex *avaritia ductus Princeps adulterinam cudi permittit monetam*. Adulterinam autem vocamus, quæ vel planè ex injusto metallo est fabricata, vel plus ejusdem habet admixtum, quam legibus monetalibus est constitutum & concessum; Quarum utraque reprobatur l. 1. de contrah. emt. l. 1. ibi speciei probæ. C. de vet. numis. pot. l. eleganter. 24. §. qui reprobos. de pignor. actione. l. Lege Cornelia. ad L. Cornel. de fals. Ord. crim. Caroli V. art. 3. ibi. Wenn einer vnrechte Metall darzu seket. Quæ monetæ depravatio, quam exitialis sit Rebusp. satis intellexisse videtur Pius Bohemiæ Rex *Boluslaus*, qui filium suum ejusdem nominis 3. ab eadem sic dehortatus fuit. Est aliquid, inquit, mi fili, quod Rex Carolus & manu potentissimus haud equiparandus nobis hominibus valde humilibus, cum filium suum Pipinum post se in solio sublimandum disponeret, cum terribili cum sacramento obsir-

xit, ne in suo regno subdola & prava moneta ponderivè fieret exactio. Certè nulla clades, nulla pestilentia, nec moratitas, nec hostes totam terram rapinis incendiisq; devastantes magis populo DEI nocerent, quam frequentis mutatio & fraudulenta perjuratio nummi. Quæ pestis aut quæ infernalis Erynnis inclementius spoliat, perdit, attenuat Christicolæ, quam fraus in nummo herilis. *Cosm. Pragense lib. 2.* Nec est quod longè per exempla ac testimonia Antiquitatis eamus, ipsa tristissima nostra Germania sufficiens est testis huius rei. Quin tamen moderna moneta depravatio ex summè urgente necessitate non permitti debuit, saltem non averti à quibusdam magistratibus potuerit, nulli dubium esse vel debet vel potest.

XLIII.

Jam ad ea, quæ in subditis ad everisionem Reipub. facere videntur, pergamus: Quæ, cum omnia vitia dixerimus, ingratum si dixerimus subditum, omnia ferè sub unico *ἀρχαίας* vitio nos comprehendere posse putamus. Eam namque Magistratus sequitur odium, hoc contemptus, hunc inobedientia, hanc conjurationes & factiones, has deniq; seditiones, quæ nullo non ævo Rebusp. maxime fuerunt exitiales, cum infirmum reddatur, quicquid inter se dissidet. *Aristot. 8. polit. c. 6.* Quod & ipsum ut ex historiis liquet, ita quotidiana adhuc semper experientia confirmatur.

XLIV.

Et hæcenus causas de Monarchia tam conservante, quam destruente, vidimus, de ejusdem Forma quædam subnectere est animus. Eam itaque Monarchiæ, qualem supra definivimus, ita unius imperantis sive Monarchiæ consistere præminencia statuimus. Etenim sicubi vel divisa sunt jura majestatis, vel optima tum vel plurimorum præminet potestas, atque imperium, Monarchiam certè non esse dicendam, vel manibus tangi potest: licet non negemus mixtum quandoq; esse posse Reip. statum (quod negat *Bodin. 2. de Rep. c. 1.* sed perperam, cum experientia ususq; nos longè aliud edoceat,) ita tamen, ut semper una aliqua pars præminet, præponderet atque propendeat, à qua postea denominandus Reip. status, *Lips. 2. pol. 2. Polyb. l. 6. de mil. & domesti. discip. Helycarnas. l. 2. c. 3. de Legib.*

XLV. Unde

XLV.

Unde Controversiam nobis movere quis potest, de nostro Romano Germanici Imperii statu, qualis nempe ille dicendus; An Aristocraticus, an democraticus, an Monarchicus? Hic, quamvis non inficias eamus, in ipso nostro Romano-Germanico Imperio elucere atque conspici tam Aristocratiam, videlicet in Electorum Collegio, quam Democratiam, in civitatibus nimirum quibusdam liberis, ab hac tamen vel ab illa propterea aut Aristocraticum aut Democraticum eisdem denominari debere statum, negamus, sed *Monarchicum eundem dicendum asserimus*, cum in eo præponderet ac præminet monarchia, quod exinde demonstramus, quia pleræq; sibi summa Majestatis jura soli Imperator reservavit, qualia sunt, leges universales condere, Investitura principalis, regale solium, corona, pallium, sceptrum, orbis, figuram representans pomum, videatur Schönborn. Pol. 1. c. 26. A qua jure meritoque eum denominamus, ut in præcedenti thesi fuit demonstratum.

XLVI.

Ubi adhuc alia se offert controversia, videlicet quia summa Imperatorem sibi soli majestatis jura reservasse diximus; Papicollæ autem suum passim Pontificem summum crepunt esse Principem, Covarr. c. alma mater, pag. 1. S. 1. num. 4. Sentent. Excommunic. lib. 6. cui supra omnes leges constituto et proposuit, de concess. præbend. c. si Papa. 40. dist. c. nunc autem. dist. 21. fas etiam sit ipsis illudere Imperatoribus: Utrum eidem quid juris in Imperatorem competat? Non ignoramus quidem, nonnullis Rom. Pontifices hoc sibi admodum superciliosè tribuisse, quod tamen ad illorum nos non pertrahit partes nec perducit; verum, ut ipsi quidam fas si fuere Pontifices, Leo IV. c. de Capitulis. 10. dist. c. ult. ead. Johannes II X. c. vides, & seq. dist. 10. Imperatori eas subjectione devinctas esse statuimus. Hinc etiam Henricus IV. Imp. Benedicti X. pontificatum abrogasse dicitur. c. quia igitur, c. nobis. c. Agarho. c. Hadrianus c. in synodo. dist. 63. Unde liquido apparet non Pontifici in Imperatorem, ut fastuosè jaçantur Papicollæ; sed Imperatori in Pontificem jus esse & competere.

XLVII. Ec

XLVII.

Et hæc etiam de Forma Monarchie, paucis etiam de ejusdem Fine: *Quem Claudianus ad Honorium Imp. egregie his explicavit versibus:*

*Tu civem Patremq; geras, tu consule cunctis,
Non tibi, nec tua te moveant, sed publica, damna.*

Unde etiam Cic. *5. de Rep.* dicit, optimum quemq; civium commodum, securitatem, & salutem ante oculos propositam habere; *Cum populi salus suprema esse lex debeat, Cic. 1. offic.* Hinc merito *Vespasiani* laudanda est *vigilantia*, qui usq; adeo publicum bonum Imperatori curandum esse censuit, ut *Stancem* eum mori oportere affirmaret. *Sueton. in Vespasiano &c.*

COROL

COROLLARIA.

I.

*An imperium hominis in hominem sit naturale? A.
Nam imperare & parere sunt ex genere ne-
cessariorum. Arist. 1. Pol. 5. Natura autem de-
ficit in necessariis.*

II.

*An subditi Magistratu sint priores? A.
Quia constituens prior est constitutus.*

III.

*Num Magistratui liceat bona usibus sacris legata
in usus profanos transferre? N. Nam quic-
quid D E O semel consecratum est, illud extra
commercium hominum est, constitutum. Levit.
27. vers. 28.*

IV.

*An consilii seu sententiae mutatio in consiliario, &
viro prudente absolute sit reprehendenda? N.
Quia errare est hominis, sed non persistere, sapere
optimus est portus, vertere consilium.*

V.

*Num futuro Politico studii quid ponendum in ar-
tibus?*

tibus & Philosophia? *Alta tamen, ut vita non
schola discat.*

VI.

*An Respublica sit à DEO propitio vel irato? A.
prius. Nam qualis est ratio principii talis quo-
que est principiat. Atqui Magistratus, qui ha-
bet rationem principii est à DEO propitio. E.*

VII.

*An bonorum communio in bene constituta repu-
blica sit toleranda? N. Quia impingit
vim contra legem scripturæ, quam na-
tura.*

Ad Præstantissimum
DN. RESPONDENTEM.

D Unitatem quò quid arctius redit,
*H*oc pulcritatis plus subinde suscipit,
*P*luralitatis raro faustus exitus.

*A*b Unitate quando publica migrant
*P*atres salutis, subditos præsens malum
*m*anet, resurgunt noxia discordia,
*C*onfusiones, subditis dirum malum!

*A*b Unitate quæso sed quid nos trahit,
*O*pinionum multà quàm diversitas?

*Q*uot cernis esse vertices, tot insuper
*S*ensus videbis esse, *STURMI*, fortiter
*P*ro paucitate qui duella sustines,
*A*d Unitatem cum reducis Imperi
*S*tatum. Profectò rem facis probissimam,
*R*EX Unus esto; plur a plurimi exigunt.

*V*iel Hirten vbel gehüet.

*P*roperavi Meo

*A*mico & Commensali

*s*ravissimo, literatissimo

*D*n. FR. STURMIO

M. JOSEPHUS CÖRBERUS P.L.

Ostentat

Stentat varios gradus honorum
Laudis Sacra fames cupitq; pluris
Semper ambitiosus æstimari:
Sic multiensiferi cruenta bella
Hostilesq; acies videre ocellis

Quæ non contigerat, loquace voce
Jactant arma viros, gravesq; pugnas
Jactant gesta, manus, suumq; robur
Sed quando hostis adest, datusq; circum
Ferro Lethifero necem minatur,

Ostensam ecce volam pedis timentis.
Sic multi Aonio secreta mentis
Vix dedere choro, lacuq; docto
Exhaustere parum Zythi beantis
Sufflantur subito, sonu superbo
Hei nos poma natamus efferentes,

Silent interea nec audent unis
Ex illis docilem ingredi palæstram, &
Certans tollere præmium peremne.
Mens longe melior tibi perite

STURMI est, cum solitam introire arenam
Tentes, nec metuas tenere pugnam,
Laudo propositum, simulq; laudant
Hæc quicumq; legunt, quibus disertè
In servis patriæ, tibi atq; amicis;
Certa, amice bonam auferes corollam
Certa, victor cris, feresq; laudem.

Moris & amoris ergo faciebat

HIERONYMUS HOFFLICHIVS
LL. Stud. Franc.

FINIS.

Wittenberg. Diss., 1613/23

ULB Halle

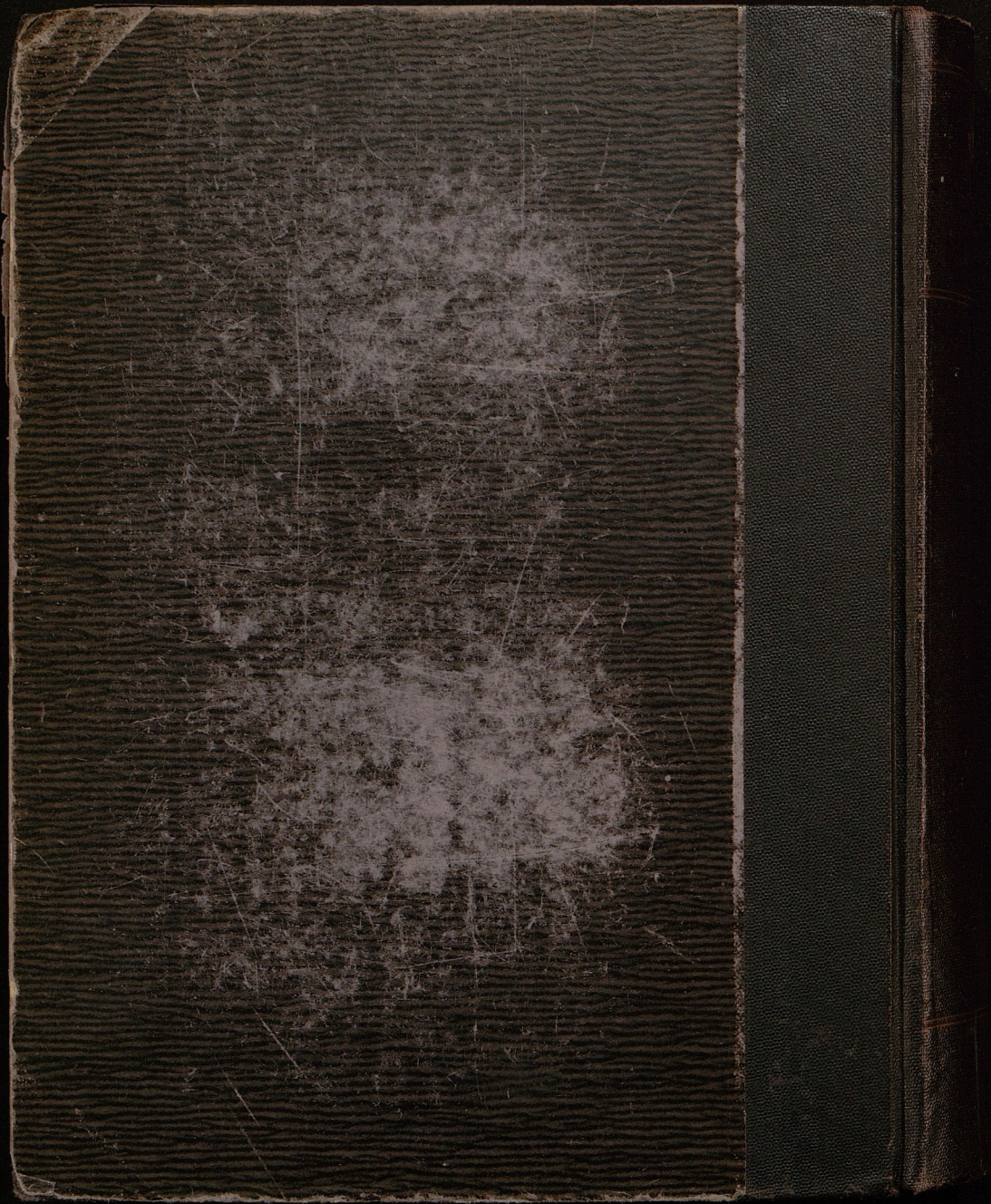
3

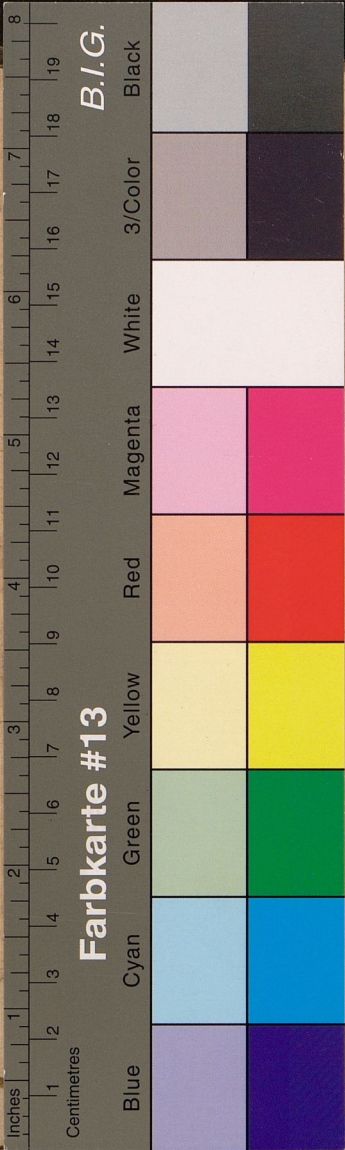
002 673 304

V. 17

^{LIII}
DISPUTATIO POLITICA,
^{De}
STATU REIP.
MONARCHICO, 1622 10

Quam
Divini adspirante Numinis
gratiâ,
IN CELEBERRIMA, QUÆ EST AD ALBIM,
ACADEMIA,
PERMISSU FACULTATIS PHILO-
SOPHICÆ AMPLISSIMÆ,
PRÆSIDE
M. FRIDERICO KORNMANNO,
Uratislaviensi,
Publico Examine subicit
FRIDERICUS STURMIUS,
Cotheno-Anhalt.
*Ad d. 13. Julii, in Auditorio Philosopho-
rum, horis à 7. matutinis.*

WITTEBERGÆ,
Exscripta typis CHRISTIANI THAM,
ANNO M DC XXII.